

Fre dagen den 17 April.Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 9 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs Första Kammarens protokollsutdrag N:o 133, med delgifvande af Kammarens beslut i anledning af dess Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 5, om åtgärder för att åstadkomma skyndsammare offentliggörande af Riksdagens förhandlingar; och beslöt Andra Kammaren, efter föredragning af detta ärende, hänvisa detsamma för vidare utredning till dess Tillfälliga Utskott N:o 3.

§ 3.

Föredrogs och bifölls Stats-Utskottets memorial N:o 66, i fråga om den i riksstaten uppförda oindelta spannmål.

§ 4.

Vid föredragning dernäst af Stats-Utskottets memorial N:o 67, med förslag till voteringspropositioner i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut uti åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens nionde hufvudtitel, blefvo de i detta memorial föreslagna voteringspropositioner af Kammaren godkända.

§ 5.

Föredrogs, men bordlades ånyo Lag-Utskottets utlåtande N:o 27, angående dels inrättande af en häradsrepresentation för behandlingen af häradets gemensamma angelägenheter, dels tillsättande af sockenrevisorer för granskning af kronofogdarnes debiterings- och redovisningslängder öfver häradsmedel.

§ 6.

Till afgörande förekom Lag-Utskottets utlåtande N:o 25, i anledning af väckt motion, åsyftande skydd emot förnärmelse af författares eganderätt till musikaliska arbeten eller kompositioner.

Herr Linné anförde: Fastän Lag-Utskottet i detta sitt utlåtande afstyrkt min motion, vill jag för min del hemställa om bifall till utlåtandet, emedan jag i den motivering, Utskottet lemnat, anser mig hafva vunnit, hvad jag med motionen åsyftat. Utskottet har nemligen förklarat, att de i Tryckfrihetsförordningen meddelade bestämmelser om ansvar för den, som olofligen trycker eller eftertrycker författares skrifter, äro tillämpliga jemväl i fråga om musikaliska arbeten. Om så förhåller sig, är jag fullkomligt nöjd. Men för att visa, att min motion icke varit så alldeles oberättigad, vill jag påpeka, att i Tryckfrihetsförordningen förekomma åtskilliga stadganden om tryckta skrifter, hvilka stadganden enligt praxis icke tillämpas på musikverk. Så är förhållandet med stadgandet, att af tryckta skrifter ett exemplar skall aflemnas till justitie-statsministern och ett exemplar till hvarje af våra universitet, och likaså med stadgandet, att tryckt skrift skall förses med uppgift om boktryckare, tryckningsort och årtal. Då nu emellertid en så hög auktoritet, som Lag-Utskottet, gifvit ofvannämnda lagtolkning, och denna lär vara af Första Kammaren godkänd, så måste jag anse mig hafva vunnit mitt syfte, och hoppas, att lagskipningen måtte gifva eftertryck åt samma tolkning, liksom jag önskar, att allt hvad Tryckfrihetsförordningen stadgar om skrifter måtte vinna tillämpning äfven å musikaliska kompositioner.

Herr Philipsson: Ehuru jag gillar det slut, hvartill Utskottet kommit, har jag icke kunnat godkänna dess motivering. Då nu motionären förklarat sig nöjd med Utskottets hemställan på den grund, att Utskottet i motiveringen obetingadt förklarat, att de i Tryckfrihetsförordningen meddelade bestämmelser om ansvar för den, som olofligen trycker eller eftertrycker författares skrifter, äro tillämpliga jemväl i fråga om musikaliska arbeten, så finner jag mig föranlåten anhålla att få till protokollet antecknad, att jag icke biträder en sådan uppfattning utan, på sätt min vid Utskottets betänkande fogade reservation utvisar, ansett motionen böra afstyrkas på grund dels deraf, att Tryckfrihetsförordningens bestämmelser rörande skrifter synas kunna tillämpas å musikaliska kompositioner, hvilka *åtföljas af text*, dels ock deraf att, då fråga om eftertryck af musikaler icke lär i ett fall böra behandlas enligt Tryckfrihetsförordningen och i ett annat efter särskild lag, en förklaring af Tryckfrihetsförordningen, derom nu icke är fråga och dermed Utskottet ej eger taga befattning, torde vara den lagstiftningsåtgärd, som möjligen erfordras, för att, såsom lämpligt synes, Tryckfrihetsförordningens bestämmelser må blifva tillämpliga äfven i afseende å musikaliska verk. *som ej äro med text försedda.*

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

Skedde föredragning af Lag-Utskottets utlåtande No 26, i anledning af väckt motion åsyftande att bereda vissa rättigheter åt skjutsentreprenörer, hvilka icke tillika äro innehafvare af gamla gästgifverihemman.

Ordet begärdes af

Herr Pehr Nilsson i Wittjerf: Utskottet synes hafva afstyrkt min motion, hufvudsakligen på grund deraf att motionen skulle åsyfta borttagande af det i Kongl. brefvet den 24 Januari 1865 gjorda förbehåll till skydd för de friheter, räntor eller andra dylika förmåner, som blifvit äldre gästgifverier i laga ordning tillerkända. Detta har alls icke varit meningen med motionen, utan den har blott åsyftat, att, då hållskjutsningsentreprenad öfvergår å annan person än gammalt gästgifverihemmans innehafvare, sjelfva gästgifverihållningen städse måtte kunna förflyttas till entreprenörens bostad. Jag yrkar derföre afslag å Utskottets hemställan och bifall till motionen i öfverensstämmelse med Herrar Sundells, Petersons och Jonssons reservation.

Herr Nils Petersson: Jag har reserverat mig mot Utskottets hemställan om afslag å ifrågavarande motion, och jag tror att motionen är af större vikt än man vid första påseende tycker. Skjutsförhållandena inom riket hafva väckt stort uppseende icke minst inom denna Kammare, och motionären har åsyftat något, som i väsendtlig mån skulle lätta detta öfverklagade onus. Det är gifvet, att, så länge sjelfva gästgifverirörelsen är icke blott en skyldighet utan också en rättighet fäst vid de gamla gästgifverihemmanen, skola svårigheter ofta möta vid inrättande af skjutsentreprenad. Väl heter det, att Konungens Befallningshafvande kan besluta om flyttning af skjutsstation, men i många fall strandar flyttningen på det gamla gästgifverihemmanets privilegier. Jag tror, att för lösning af denna fråga vore viktigt, att Konungens Befallningshafvande erhöles större frihet i afseende å dylika flyttningar. Ofta uppdrifves nemligen skjutslegan oskäligt högt, derför att så få personer vilja åtaga sig entreprenad utan att få hafva skjutsstationen vid sin bostad.

Jag yrkar bifall till motionärens förslag.

Herr Fahlén: Då under denna riksdag flera motioner blifvit väckta, i hvilka påpekats huru obillig skjutsningstungan är, och begärts, att lättnad deraf måtte åstadkommas, så kan det icke vara annat än förvånande, att Utskottet icke en gång velat tillstyrka en så liten förändring till det bättre, som här ifrågasatts. Motionären har icke begärt mera, än att, der skjutslag vill skaffa sig entreprenör, denne utan särskildt förbehåll måtte ega rätt att förlägga skjutsningsstationen till sin bostad och att der tillgodose resande och deras hästar med rum och förplägning. Det tyckes mig så mycket underligare, att Utskottet afstyrkt motionen, som någon inskränkning i gamla gästgifverihemmans privilegier alls icke åsyf-

tats. Dessa hemman hafva fått sig tilldelade ränta och friheter såsom rotetfrihet m. m., mot skyldighet att uppbuda reservhästar och tillhandahålla resande husrum och förplägning. Det är, minst sagdt, besynnerligt, att man ej, då skjutslagets fördel så fordrar, skulle kunna få taga från ett gästgifverihemman dess skyldigheter, då man ej gör ringaste intrång i dess rättigheter. I många fall har det varit svårt att åstadkomma skjutsentreprenad, därför att entreprenören icke kunnat få flytta skjutsstationen till sin bostad, och skjutslagets kostnader för entreprenadens inrättande hafva derigenom oskäligt uppdrifvits.

Jag vill ej vidare upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till motionärens förslag.

Grefve Sparre: Om Utskottet hade i allra ringaste mån gjort sig skyldigt till förbiseende af sin pligt att i möjligaste måtto söka befordra lättnad och lindring i skjutsbesväret, så hade siste talarens yttrande varit fullt berättigadt. Men jag får upplysa den värde talaren, att i förevarande fall någon åtgärd från Riksdagens sida icke varit behöflig, ty det finnes redan en författning af år 1865, deri med anledning af väckt fråga om rätt för Konungens Befallningshafvande att i sammanhang med beslut om skjutsentreprenads införande äfven meddela föreskrift om flyttning af skjutsstation, förklarats, att, då sådan flyttning befinnes kunna verkställas, utan att angränsande skjutslag förnärmas genom betydligare utsträckning eller förkortning af deras skjutshåll, och äfven resandes herbergerande och förplägning kan å den föreslagna nya stationen behörigen tillgodoses, samt flyttningen är utförbar, utan att de friheter, räntor eller andra dylika förmåner, som blifvit förutvarande gästgifverier i laga ordning tillerkända, för dem borttagas, flyttningen får ske för den tid, entreprenadkontraktet är gällande. Detta är väl en temligen tydlig lag. På grund af densamma hafva också åtminstone i mitt län åtskilliga gästgifverier blifvit flyttade, och sådant sker oupphörligt. Om dylika flyttningar i Norrbottens län någon gång blifvit vägrade, så måste några särskilda omständigheter varit anledning dertill. Antingen måtte man hafva påyrkat icke blott flyttning af skjutsstation utan i förening dermed öfverflyttning af friheter och räntor från gammalt gästgifverihemman, eller också har ny entreprenör icke haft tillräckliga hus för att vid sin bostad kunna upprätthålla skjutsstation, eller också har skjutslaget vägrat att bygga nytt hållstall eller slutligen har möjligtvis Konungens Befallningshafvande icke gjort sin skyldighet. Men icke någon af dessa omständigheter kan lagstiftaren hjälpa. Om vi tusen gånger skriva om lagen, blir dess tillämpning icke lättare eller säkrare, ty den kan icke skrivas tydligare. Det heter, att flyttning får ske, då den är utförbar utan att någons rätt förnärmas. Det är icke sällsynt, att, då en lag någon gång icke blifvit rätt tillämpad, eller särskilda omständigheter, hvarom man kauske ej tagit kännedom, hindrat lagens tillämpning i vissa fall, man framställer yrkande, att lagen måtte skrivas om. Men jag upprepar det än en gång, att vi här hafva lag så tydlig som den kan skrivas och innehållande allt hvad någonsin kan behövas.

För öfrigt är motionen i ämnet så skriven, att Utskottet icke kunde finna annat, än att meningen var att få bort det stadgade förbehållet till

säkerhet för friheter och räntor, som blifvit gamla gästgifverier tillerkända. Men dessa kamerala rättigheter äro likställda med eganderätt och kunna alltså icke genom lagstiftning rubbas.

Jag har härmed velat fritaga Utskottet från förebråelsen för att hafva vårdslöst behandlat denna fråga, ty vi hafva med yttersta omsorg sökt se till, om något tillägg eller någon förbättring vid denna lag kunnat göras. Men vi hafva icke kunnat finna något att förbättra.

Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Fahlén: Jag medger, att 1865 års författning kan vara rätt bra, men tillfredsställande är den icke. Om den vore af fullgod beskaffenhet, kunde dermed icke manövreras, såsom det sker. Jag känner speciella fall, der det varit väl behöfligt att flytta skjutsningsstation blott 300 eller 400 alnar, men det icke blifvit tillåtet. Det behöfs ej mera än att genom flyttningen skjutsstationen skulle komma inom annat länsmansdistrikt, så lägger länsmanen derstädes sig emot flyttningen af fruktan, att derigenom skulle vållas honom besvärligheter. Jag vet till och med ett fall, der någon outredd naturkraft hindrat att flytta en skjutsningsstation ett stycke af endast 200 alnars längd. Jag känner ej orsakerna, men jag måste misstänka, att gästgifverihemmanets egare funnit någon icke fullt laglig väg att hindra flyttningen. Jag ville hafva lagen på det sätt skrifven, att flyttning af skjutsstation alltid skulle tillåtas, så vida ej vissa bestämda svårigheter dervid mötte.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionärens förslag.

Grefve Sparre: Jag ber att få erinra, att det icke är länsman utan Konungens Befallningshafvande, som bestämmer öfver flyttning af gästgifveri, och antingen länsman vill eller icke, föreskrifver Konungens Befallningshafvande flyttning, der så kan ske. Är Konungens Befallningshafvande en sådan sjäper att han icke törs göra annat än hvad länsman vill, så är det mot en sådan Konungens Befallningshafvande, man har att vända sig och icke mot gällande lag. Det måtte väl ej vara länsman, som skall säga, huru Konungens Befallningshafvande skall göra i en sak, som rör länet och det allmännas intresse. Den siste talaren har själf sagt, att lagen är bra, men att outredda naturkrafter hindrat dess tillämpning. Ja en lag, som motverkar outredda naturkrafter, kan åtminstone icke jag skriva. Då lagen nu säger, att skjutsstation får flyttas, så snart ej derigenom angränsande skjutslag förnäras eller resandes behöriga herbergerande och förplägning äfventyras, eller gammalt gästgifveris lagligen vunna rättigheter kränkas, så kan lagstiftaren ej gå längre.

Herr Fahlén: Det är med anledning af Grefve Sparres tal om Konungens Befallningshafvandes sjäperi gent emot sina underordnade tjänstemän, som jag åter nödgats begära ordet. Jag vill nemligen erinra honom om, att det ofta nog händer att Konungens Befallningshafvande infordrar vederbörande kronofogdes eller länsmans utlåtande i en eller annan fråga, hvilket är helt naturligt, då man ju icke kan förutsätta, att Konungens Befallningshafvande själf eger den kännedom om hvarje särskild ort inom länet, som erfordras för ett rätt bedömande af för-

hållandena dersammastädes. En gifven följd häraf är att Konungens Befallningshafvande icke sällan grundar sitt beslut uteslutande på dessa underordnade myndigheters utlåtanden och att sålunda samma myndigheter kunna på frågor, sådana som den nu förevarande, utöfva ett icke obetydligt inflytande.

Herr Pehr Nilsson i Wittjerf: Jag kan icke annat än förvåna mig öfver den förklaring, Herr ordföranden i Lag-Utskottet afgifvit i denna fråga; så mycket mer som de bilagor jag vidfogat min motion tydligt tillkännagifvit de svårigheter, som förefunnits, att med den närvarande lagstiftningen ordna skjutsningsbesväret inom en socken i Norrbottens län. Konungens Befallningshafvande hade nemligen i sammanhang med beslut om skjutsentreprenads införande i socken lemnat sitt tillstånd, att skjutsstationen skulle få flyttas till den nye entreprenörens hemman; men detta Konungens Befallningshafvandes beslut öfverklagades hos Kammarkollegium, som behagade upphäfva denna Konungens Befallningshafvandes åtgärd, och detta Kammarkollegii utslag blef ock af Kongl. Maj:t fastställt. Sålunda har Konungens Befallningshafvande ej den myndighet i dylika fall, som vederborde, och det torde derföre vara angeläget att få en ordentlig lag i ämnet, på sätt jag föreslagit, i stället för denna Kongl. skrifvelse den 24 Januari 1865, hvilken kan blifva föremål för de mest olika tolkningar. Jag yrkar bifall till den afgifna reservationen.

Herr Hjelm: Jag begärde ordet för att med anledning af den ärade representantens från Elfsborgs län påstående, att Konungens Befallningshafvande icke i frågor sådana som den nu förevarande infortrade upplysningar och utlåtanden från vederbörande underordnade tjänstemän, upplysa, att åtminstone i det län jag tillhör eger ett motsatt förhållande rum. Der anmodas ofta nog kronofogden att, i frågor om väghållnings- och skjutsningsväsendet och dermed likartade ämnen, inkomma med utlåtande till Konungens Befallningshafvande, och då man väl kan taga för gifvet, att kronofogden i dylika fall meddelar sig med vederbörande länsmän, såsom ock i verkligheten ofta inträffar, följer deraf, att dessa underordnade tjänstemän i detta län — och jag föreställer mig, att samma sätt att gå till väga iakttages i flera andra — icke hafva så ringa inflytande på afgörandet af dylika frågor, som den värde talaren ville antyda.

Hvad sjelfva saken vidkommer, så är det alldeles gifvet, att, då öfvertagande af skjutsskyldigheten på viss tid utbjudes på entreprenad, spekulanter icke våga lemna så billiga anbud som eljest, enär de icke på förhand kunna veta, om Konungens Befallningshafvande skall, enligt 1865 års Kongl. bref medgifva flyttning af skjutsstationen till entreprenörens hemman eller ej. Genom att de ej kunna beräkna detta, afhållas mången ifrån att spekulera på skjutsskyldighetens öfvertagande, hvarigenom ådragas skjutslaget ökade kostnader för skjutsningsbesvärets fullgörande. Jag finner derföre motionärens förslag hafva så talande skäl för sig, att jag icke kan annat än på det varmaste instämna med honom samt yrka bifall till den emot Utskottets utlåtande afgifna reservationen. Visser-

ligen kunde jag hafva åtskilligt att tillägga med anledning af den besynnerliga motiveringen i Utskottets betänkande, men då tiden är långt framskriden och Kammaren otålig, vill jag inskränka mig till hvad jag nu haft äran anföra.

Herr Ola Andersson: Jag får tillstå, att jag icke varit beredd på att dessa frågor skulle i dag komma under diskussion, helst föredragningslistan, hvarå i främsta rummet uppförts de ärenden, som blifvit endast en gång bordlagda, icke gifvit anledning att förmoda något sådant; och jag tillåter mig att uttala tvifvel om lämpligheten att på denna timme af dagen börja ett diskussionsplenium.

Hvad nu sjelfva frågan beträffar, så lär det väl icke kunna förnekas, att den i sitt närvarande skick är oklar. Det har nemligen händt, att, då fråga om inrättande af skjutsentreprenad uppstått, man med tillämpning af närvarande lagstiftning i ämnet vägrat skjutsstations flyttning från det gamla gästgifverihemmanet till den nye entreprenören och derigenom omöjliggjort all täflan vid entreprenadens öfvertagande, enär under sådana förhållanden ingen kan på så billiga villkor som gästgifverihemmanets innehafvare åtaga sig skjutsskyldighetens fullgörande. En ändring i denna lagstiftning torde följaktligen vara nödvändig; men då Stats-Utskottet vid denna riksdag fått ordnandet af skjutsväsendet i sin helhet om hand, och man derföre har att derifrån vänta ett omfattande förslag i ämnet, torde det ej vara lämpligt att nu behandla och afgöra en detalj af saken.

På grund af dessa skäl anhåller jag, att Kammaren måtte besluta att till Utskottet återremittera den föreliggande frågan.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med derunder gjorda yrkanden gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å samma hemställan och bifall i stället till det förslag, som blifvit framställt i Herr Sundells vid utlåtandet fogade reservation, dels ock slutligen på återremiss; och som sistnämnda proposition besvarades med öfvervägande ja, hade alltså utlåtandet blifvit till Utskottet återförvisadt.

§ 8.

Föredrogs Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 18) med anledning af Herr C. E. Casparssons motion om underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande utarbetande af en ordbok öfver svenska språket.

Härvid yttrade:

Herr Liss Olof Larsson: Jag måste för min del yrka afslag å det föreliggande betänkandet. Jag kan nemligen icke finna annat, än att man redan förut för icke länge sedan till Kongl. Maj:t aflåtit en skrif-

velse af det innehåll, som nu föreslagits, och kan icke inse något skäl, hvarföre man skulle behöfva förnya denna skrifvelse. Sedan Riksdagen en gång för Kongl. Maj:t tillkännagifvit sin åsigt i ämnet, lærer nog Kongl. Maj:t. vår ytterligare bön förutan, vidtaga de åtgärder, han kan finna för frågans lösning nödiga. Jag hyser dessutom mycket tvifvel om, huruvida vi skola lyckas få en sådan ordbok öfver svenska språket som den hvarom här är fråga, äfven om vi än en gång skriva till Kongl. Maj:t derom, ehuru jag å andra sidan gerna medgifver, att den kunde vara för mig mycket behöflig. Om man namligen slår upp 1871 års stats-revisorers berättelse, så skall man finna, hurusom af statsmedel utgått för i fråga varande ändamål 67,500 R:dr, och med denna kostnad har man kommit så långt i ordboksarbetet, att man lyckats få första bokstafven i alfabetet afslutad. Man kan då lätt beräkna hvad hela detta arbete, då det en gång blifver färdigt, skall komma att kosta staten. Multiplicerar man bokstäfvernas antal med kostnaden för bokstafven A, får man den lilla nätta summan af 1,890,000 R:dr. Och att döma af den tid, som åtgått för att få den nu afslutade delen af arbetet färdig, skulle det komma att dröja cirka 500 år, innan hela ordboksarbetet hunne fullbordas. Under sådana förhållanden hyser jag något tvifvel om, huruvida den nytta, som en sådan ordbok skulle medföra, motsvarar den tid och de kostnader, som på densamma måste uppoffras.

För min del anser jag det sålunda icke vara skäl att, som en talare i en annan fråga nyss uttryckte sig, "fjeska" och komma in till Kongl. Maj:t med en ytterligare skrifvelse i ämnet, då vi redan sagt Kongl. Maj:t hvad vi vilja, utan yrkar i stället afslag å det föredragna betänkanudet.

Herr Törneblad: Hvad behovet af den ifrågavarande ordboken angår, tror jag, att detsamma är så allmänt erkänt, att vi icke behöfva inlåta oss på några vidlyftiga resonementer derom. Det torde för öfrigt tillräckligt klart framgå af den skrifvelse, Riksdagen för ett par år sedan aflät till Kongl. Maj:t, och hvari Riksdagen betonade vigten och värdet af ordboksarbetet samt framhöll huru angeläget det var, att detsamma snart måtte fullbordas. Detta är också af behovet högeligen påkalladt, på det att de språksträfvanden, som nu på många håll förekomma, måtte få enhet, och undervisningen i modersmålet erhålla fasthet och stadga samt leda till ett godt resultat. Om Kammaren sålunda förut visat intresse för svenska språket, så tror jag, att Kammaren handlade mycket oklokt, om den på något sätt motsatte sig det i fråga varande ordboksarbetets främjande.

Hvad den föregående talaren anförde, att det arbete, som redan blifvit för ändamålet nedlagdt, kräft stora summor och att för dess fullbordande skulle åtgå oerhördt mycket både tid och penningar, kan visst i fråga om det förra vara riktigt. Men just derföre att man kommit till insigt om, att den hittills beträdda vägen varit oriktig, finnes anledning hoppas, att arbetets framgång skall blifva mera betryggad, då man nu slagit in på en annan väg, hvilken bör kunna leda till målet, likasom förhållandet varit i andra länder, hvilka lyckats erhålla goda ordböcker. Och hvad vidare beträffar samme talares anmärkning, att det icke vore skäl att besvära Regeringen med en ny skrifvelse, då en sådan af samma

innehåll så kort förut afgått, så ber jag att få erinra, att, i betraktande af frågans senaste behandling och hvad i den äldre skrifvelsen blifvit anfördt, det kan med full visshet antagas, att regeringen ansett densamma egentligen beröra ordboksarbetet, så vidt det blifvit öfverlemnadt åt Svenska Akademien. Detta visar sig tydligt deraf, att i den till sistlidet års Riksdag aflåtna Kongl. propositionen angående statsverkets tillstånd och behof föreslagits, att det till Svenska Akademien för nyss angifna ändamål beviljade anslag måtte upphöra, utan att i sammanhang dermed i fråga satts vidtagande af andra åtgärder för ordboksarbetets fortsättande och bringande till fullbordan. Hade Kongl. Maj:t fattat Riksdagens förra skrifvelse så, som skulle deri finnas uttryckt en önskan, att Kongl. Maj:t ville för Riksdagen framlägga förslag angående nya åtgärder för sakens förverkligande, så hade utan tvifvel ett sådant förslag på samma gång eller nu framkommit. Men då så icke skett, så är det alldeles tydligt, att Riksdagen icke kan i anledning af sin förra skrifvelse med någon säkerhet påräkna några vidare åtgärder i saken från regeringens sida. Då ordboksarbetet sålunda är lemnadt åt oberäkneliga tillfälligheter, så tror jag, att när nu ett förslag i frågan blifvit väckt, det äfven är Riksdagens pligt att uttala ett bestämdt ord i densamma. Och dessutom vill jag fasta uppmärksamheten på, att, om Kongl. Maj:t skulle föreslå Riksdagen något sätt för arbetets bedrivande, som liknade det förra eller befunnes medföra allt för stora kostnader, så har ju Riksdagen alltid kvar sin pröfningsrätt samt full frihet att afslå hvad Kongl. Maj:t i sådant fall kan tyckas hafva begärt för mycket. Men då det nu endast är fråga om att af Kongl. Maj:t begära framläggande af ett förslag i ämnet, så tror jag, att detta är en åtgärd, som Riksdagen för det fosterländska arbetets skull både kan och bör vidtaga. Skulle Riksdagen vägra sitt bifall till hvad Utskottet föreslagit, så kommer ordboksarbetet i en vida sämre ställning än någonsin tillföre.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag ber blott att få yttra några få ord. Då 1872 års Riksdags skrifvelse finnes intagen i Utskottets föreliggande betänkande, anhåller jag, att i anledning af det sätt, hvarpå den föregående ärade talaren relaterade skrifvelsens innehåll, få inför Kammaren uppläsa densamma i dess helhet. Riksdagen anhöll då "det täcktes Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida icke i afseende på det åt Svenska Akademien uppdragna arbete för utarbetande af en ordbok öfver svenska språket kunde träffas anordningar, som betryggade arbetets raskare fortskridande och ordbokens fullbordande inom en ej alltför mycket aflägsen tid". Jag vet ej hvad Riksdagen menat härmed, om icke att den ville hafva ordboken färdig inom en snar framtid. Samme ärade talare påstod också, att man nu slagit in på en ny väg, då man gick in till Kongl. Maj:t och anhöll om ett förslag till förändradt sätt för arbetets utförande. Men detta är ingen ny väg, ty fortsättningen på samma skrifvelse lyder: "samt om förhållandena dertill föranledde, hos Riksdagen göra den framställning i ämnet, som för nämnda ändamåls vinnande kunde anses behöflig". Jag vågar vädja till hvar och en, som genomläser betänkaudet, om man begär något mer nu än då. Det nu före-

liggande skrifvelseförslaget är med en och annan omsvängning i ordställningen för öfrigt nästan ordagrann lika med Riksdagens förra skrifvelse; och då så är förhållandet, tror jag icke, att frågan kommer i någon sämre ställning, om vi afslå Utskottets förslag.

Herr Casparsson: Jag ber endast få erinra den siste talareren om, att den skrifvelse, som Riksdagen år 1872 aflät till Kongl. Maj:t, talar blott och bart om "det åt Svenska Akademien uppdragna ordboksarbetet". Den frågan är nu förfallen. sedan Svenska Akademien förklarar sig icke vidare kunna fortsätta med detta arbete och Kongl. Maj:t förslidet är anmält förhållandet för Riksdagen samt föreslagit, att det anslag, som för nämnda ändamål utgått till Svenska Akademien, måtte indragas. Nu är det visserligen också fråga om utarbetande af en ordbok öfver svenska språket, men efter en annan plananläggning än förut. Motionären har nemligen hemställt, att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville "taga i öfvervägande, huru utarbetningen af en mot tidens vetenskapliga kraf svarande ordbok öfver svenska språket lämpligast må kunna anordnas"; men i denna hemställan talas icke ett ord om Svenska Akademien. Frågan har sålunda verkligen fått en helt annan färg och betydelse än förut.

Hvad talaren nämnde om de stora kostnader och den tidsutdrägt, som ordboksarbetet hittills förorsakat, så kan detta lätt förklaras af det oändamålsenliga sätt, hvarpå arbetet förut varit anordnad, och Svenska Akademien har ju öppet erkänt, att den icke kan fullborda arbetet. Vill man läsa Svenska Akademiens handlingar och den öfversigt öfver frågans behandling inom Akademien, som afgafs år 1836 eller för 38 år sedan, så skall man finna, att Akademien redan då förklarade sig hysa starka tvifvelsmål, huruvida uppgiften skulle kunna af densamma lösas; och i sammanhang härmed nämnes, att till och med på den tid, då Svenska Akademien först mottog detta uppdrag, uttryckte dess dåvarande sekreterare, Rosenstein samt Akademiens flesta ledamöter tvekan, huruvida frågan kunde på den vägen bringas till lösning, men man ansåg sig då böra gifva efter för Gustaf III:s bestämdt uttalade önskan. Sedan emellertid Kongl. Maj:t till Riksdagen sistlidet år framlagt förslag om indragning af det till Akademien för arbetets genomförande beviljade anslag, har frågan verkligen, som jag nyss nämnde, förfallit; och genom det nya uppslag den fått genom i fråga varande motion, har densamma blifvit inledd i ett helt och hållet nytt skede.

Det var blott härå jag ville fästa uppmärksamheten. Hvad saken i öfrigt angår, så har densamma blifvit af en föregående talare, som tillika är ledamot af Utskottet, så tydligt utvecklade, att jag icke har något vidare att tillägga, utan slutar med att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: Då Herr Ecklesiastikministern, ehuru sjelf ledamot af Svenska Akademien, som, enligt dess statuter har till sin yppersta uppgift att värda sig om modersmålets utbildning, icke af den skrifvelse, vid hvars ordalydelse Herr Liss Olof Larsson fästat vikt, funnit sig föranlåten att till Riksdagen göra någon framställning om lämpliga åtgär-

ders vidtagande för utarbetande af en ordbok öfver svenska språket, så måste jag för min del deraf draga den slutsats, att Ecklesiastikministern — eller jag bör måhända säga Kongl. Maj:t — uppfattat denna skrivelse endast på det sätt, att Riksdagen, förskräckt öfver den ofantligt stora summa penningar, som passerat genom Akademiens händer för att — kastas i sjön, under namn af att åstadkomma en ordbok öfver svenska språket, velat genom Kongl. Maj:ts eget initiativ få anslaget fränhändt Akademien. Ty hade Kongl. Maj:t uppfattat skrivelsen på det sätt, som den ärade representanten från Dalarne synes förutsätta, så får man väl antaga, att Kongl. Maj:t, sedan Svenska Akademien nu afsagt sig ordboksanslaget, skulle åtgjort någonting för att åter bringa denna sak i gång. Skulle deremot Kongl. Maj:t så uppfattat saken, så kan man säga, att den föreslagna skrivelsen är öfverflödig, men jag ber få fästa uppmärksamheten derå, att detta är i högsta grad osannolikt. Härmed må nu vara huru som helst, men icke böra vi häraf låta afhålla oss ifrån att i en så vigtig sak vända oss till Kongl. Maj:t. Man säger att det vore mera hänsynfullt att icke nu besvara Kongl. Maj:t med en sådan anhängan; jag tror dock för min del icke att Kongl. Maj:t skall illa upptaga ett sådant bevis på fosterländskt nit från Riksdagens sida. Kongl. Maj:t har ju funnit sig oförhindrad att, sedan Riksdagen i Maj månad ena året afslagit en regeringsproposition — t. ex. beträffande anslag till veterinärinrättningen i Skara — redan nio månader derefter, ehuru ingenting inträffat, som i minsta mån förändrat frågans beskaffenhet, derom göra förnyad framställning. Vid sådant förhållande kan jag icke finna, att det strider emot den aktning och hänsyn, man är skyldig Kongl. Maj:t, att nu affåta den föreslagna skrivelsen, och anhåller jag derföre om bifall till Utskottets förslag.

Herr Nyblæus: Jag ber att få instämman uti hvad Herr Hedin nyss yttrade, med undantag deraf, att jag icke anser att man kan säga det de kostnader, som blifvit nedlagda på arbetet för att af Svenska Akademien erhålla en ordbok öfver svenska språket, hafva blifvit "kastade i sjön". Utan tvifvel äro af Svenska Akademien högst värdefulla arbeten gjorda, hvilka måste blifva till stor nytta för framtida sträfvanden i samma riktning. Om dessa arbeten motsvara kostnaderna, tilltror jag mig ej att bedöma, men bortkastade torde penningarne dock ej kunna anses. Jag instämmer för öfrigt med Herr Hedin och yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Hedin: Jag är nog lycklig, Herr Talman, att emot den siste ärade talaren hafva att åberopa en i denna fråga så betydelsefull auktoritet som sjelfva Svenska Akademien, hvilken låtit gifva tillkänna genom en dess ledamot, som för två år sedan skref om ordboksarbetet, att den stora samling af ord och språkprof, som blifvit gjord, är oduglig.

Herr Uhr: Jag skall anhålla att få instämman med Herr Hedin uti hans näst sista anförande *utan* det undantag, som gjordes af Herr Nyblæus.

Herr Nyblæus: Jag vill blott nämna, att äfven andra arbeten äro af Svenska Akademien gjorda för åstadkommande af den i fråga varande ordboken, än de af Herr Hedin nämnda.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de yrkanden, som förekommit, och framställde, i öfverensstämmelse med dem, propositioner såväl på bifall som på afslag. Den förra af dessa propositioner fann Herr Talmannen vara med öfvervägande ja besvarad; men begärdes då votering, som alltså företogs enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd, så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskott hemställt i dess utlåtande N:o 7,

röstas ja;

Den, det ej vill,

röstas nej;

Vinner nej, är Utskottets i fråga varande hemställan afslagen.

Röstsedlarne sammanräknades och visade 82 ja mot 36 nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställan; kommande, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdags-ordningen, detta beslut att, genom utdrag af protokollet, Medkammaren delgifvas.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

Konstitutions-Utskottets memorial N:o 7, angående fullbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll;

Samma Utskotts memorial N:o 8, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandling af Utskottets utlåtande N:o 6 rörande väckt motion om ändring af 6 § Regeringsformen; samt

Stats-Utskottets utlåtande N:o 68, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition i fråga om försäljning af åtskilliga kronans mindre lägenheter.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag rörande de i detta sammanträde fattade beslut.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. ³/₄ 4 e. m.

In fidem
H. Husberg.